

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 och 14 § i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan och av 30 § i språklagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar av lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan och av språklagen.

Enligt den ändring som föreslås i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan ska nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan ansvara för att allmänt bindande kollektivavtal publiceras på antingen finska eller svenska och i översättning till det andra nationalspråket. Nämnden ska se till att ett kollektivavtal som genom ett lagakraftvunnet beslut

fastställts som allmänt bindande avgiftsfritt finns tillgängligt för alla på finska och svenska på ett allmänt datanät i en förteckning över allmänt bindande kollektivavtal.

Till språklagen ska det enligt förslaget fogas en hänvisning om att bestämmelser om publiceringsspråket i allmänt bindande kollektivavtal finns i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1 Nuläge

Enligt 17 § i grundlagen har var och en rätt att i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, hos domstol och andra myndigheter. Det allmänna ska tillgoda landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

I 79 § 4 mom. i grundlagen föreskrivs att lagarna stiftas och publiceras på både finska och svenska. Enligt 30 § i språklagen (423/2003) utfärdas förordningar och myndigheternas rättsnormer likaså på båda nationalspråken.

Språkbestämmelserna angående landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). I dess 43 § 2 mom. anges att statsrådet ska se till att bestämmelser och föreskrifter som ska gälla i landskapet finns tillgängliga på svenska.

Enligt 17 § 3 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna genom lag. I 9 § 1 mom. i samiska språklagen (1086/2003) föreskrivs att lagar och andra författningar, fördrag samt andra liknande handlingar och tillkännagivanden som ska publiceras i Finlands författningssamling och som särskilt gäller samerna även publiceras i översättning till samiska när statsrådet eller ministeriet i fråga så beslutar. Detsamma gäller föreskrifter, anvisningar, beslut och tillkännagivanden som publiceras i ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar. I praktiken har det inte framkommit något särskilt behov av allmänt bindande kollektivavtal på samiska.

Arbetsavtalslagen (55/2001) innehåller bestämmelser om systemet för hur anställningsvillkorens miniminivå bestäms. Enligt lagens 2 kap. 7 § ska en arbetsgivare som inte enligt 4 § i lagen om kollektivavtal är bunden av ett kollektivavtal där den ena avtalsparten är en riksomfattande arbetstagarorganisation iakttä åtminstone det som i ett allmänt bindande kollektivavtal bestäms om de anställningsvillkor och om de arbetsförhållanden som gäller det arbete som arbetsta-

garen utför eller ett därmed närmast jämförbart arbete. I 2 kap. 7 § 2 mom. i arbetsavtalslagen föreskrivs att ett villkor i ett arbetsavtal som strider mot motsvarande bestämmelse i det allmänt bindande kollektivavtalet är ogiltigt, och i stället ska bestämmelsen i det allmänt bindande kollektivavtalet iakttas.

Anställningsvillkorens miniminivå har realiserats med hjälp av ett system för kollektivavtals bindande verkan. En arbetsgivare som ska iakttä ett allmänt bindande kollektivavtal är skyldig att iakttä avtalet på samma sätt som bestämmelser i lag. Skyldigheten att iakttä kollektivavtalet gäller både finsk- och svenskspråkiga arbetsgivare på samma sätt, oberoende av om avtalet har upprättats på vardera språket eller om det har översatts till svenska. För att skyldigheten att iakttä kollektivavtalet ska kunna fullgöras måste arbetsgivaren och de anställda ha tillgång till uppgifter om avtalets innehåll.

Arbetsavtalslagen tillämpas inte på offentlig- eller tjänstekollektivavtal, och tjänstekollektivavtal kan således inte vara allmänt bindande på det sätt som avses i arbetsavtalslagen.

I lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) föreskrivs om nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan. Nämnden finns vid social- och hälsovårdsministeriet. Den är oavhängig i sitt uppdrag. Nämnden består av en ordförande och två medlemmar, samtliga med uppgiften som bisyssla. De utses för en mandattid på fem år i sänder bland personer som inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Enligt 13 kap. 10 § i arbetsavtalslagen ska såväl lagen som allmänt bindande kollektivavtal hållas fritt tillgängliga för arbetstagarna på arbetsplatsen. Enligt 14 § i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan ska nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan se till att ett kollektivavtal som genom ett lagkraftvunnet beslut fastställts som allmänt bindande avgiftsfritt finns tillgängligt för alla på ett allmänt datanät. I detta syfte har allmänt bindande kollektivavtal publicerats i Finlex, som är en av justitieministeriet ägd

offentlig och avgiftsfri Internetjänst för rättsligt material.

Något över 200 rikstäckande kollektivavtal har lämnats till nämnden. Av dem har närmare 160 fastställts som allmänt bindande. Dessutom finns det över 40 rikstäckande kollektivavtal som inte har uppfyllt villkoren för allmänt bindande verkan.

Avtalsparterna i kollektivavtalen har lämnat social- och hälsovårdsministeriet en svenskspråkig version av ca 30 allmänt bindande kollektivavtal. Från och med 2008 har social- och hälsovårdsministeriet låtit översätta mer än 20 allmänt bindande kollektivavtal till svenska. Översättningarna är närmast hjälpmedel avsedda att underlätta arbetet inom förvaltningen, och de är inofficiella i det avseendet att de inte används som rättskälla i domstol. Beroende på hur man räknar finns texten till 30 — 60 allmänt bindande kollektivavtal således för närvarande på svenska. Efter 2009 har social- och hälsovårdsministeriet av sina omkostnadsanslag inte kunnat anvisa medel för översättning av allmänt bindande kollektivavtal.

De översättningar som ministerierna har låtit göra har bara publicerats i arbetarskyddsmyndigheternas interna informationssystem för ändamål som hänför sig till tillsynen över arbetarskyddet. Dessa översättningar har dock ställts till avtalsparternas förfogande och kunnat godkännas som beviskraftiga kollektivavtal. Det har knappast alls förekommit att avtalsparterna skulle ha avtalat om svenskspråkiga kollektivavtal utgående från ministeriernas översättningar.

Social- och hälsovårdsministeriet begärde i maj 2009 ett utlåtande av justitiekanslern i statsrådet om huruvida antingen parterna i kollektivavtal eller myndigheterna kan anses vara skyldiga att se till att allmänt bindande kollektivavtal finns allmänt tillgängliga på både finska och svenska. I det fall att myndigheterna är skyldiga att översätta kollektivavtalen ombads justitiekanslern i statsrådet ge ett utlåtande om vilken myndighets skyldighet detta ska anses vara.

I sitt utlåtande av den 16 juni 2009 konstaterar justitiekanslern i statsrådet att man med beaktande av de språkliga rättigheter som tryggas i grundlagen och i språklagen samt myndigheternas skyldighet att på eget initiativ se till att individens språkliga rättigheter

förverkligas kan försvara en sådan ståndpunkt att allmänt bindande kollektivavtal ska publiceras på både finska och svenska. Enligt justitiekanslern torde det vara svårt att argumentera i motsatt riktning.

Språklagens förpliktelser att trygga de språkliga rättigheterna avser närmast myndigheter. Uppgiften att ge ut eventuella översättningar av allmänt bindande kollektivavtal ska således vara en myndighetsuppgift. Den kunde genom lag åläggas t.ex. nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan, eftersom till nämndens lagstadgade uppgifter hör att lägga ut allmänt bindande kollektivavtal på nätet så att alla kan läsa dem. Genom att en uttrycklig bestämmelse om publicering av en officiell översättning tas in i lagen skulle man enligt justitiekanslern också trygga att det i statsbudgeten tas in anslag för ändamålet.

2 Föreslagna ändringar

Översättningen av kollektivavtal föreslås bli en uppgift för nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan. Nämnden är den myndighet som det är naturligtast att ge denna uppgift. Alla riksomfattande kollektivavtal inom den privata sektorn ska lämnas till nämnden, och den publicerar beslut om huruvida kollektivavtalen är allmänt bindande eller inte samt de allmänt bindande kollektivavtalen i Finlex. För att nämnden ska kunna åläggas att översätta allmänt bindande kollektivavtal och publicera översättningarna fordras det i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan en ändring av 1 §, som gäller nämndens uppgift, och av 14 §, som gäller publicering av kollektivavtal.

Nämnden har ingen personal som skulle kunna översätta kollektivavtal till det andra nationalspråket, och någon sådan personal föreslås inte heller bli anställd. Det är meningen att ordna översättningen i form av köpta tjänster.

Ett kollektivavtal ska sändas till tjänsteleverantören för översättning efter det att man enligt en bedömning på nämndens byrå kan anse det vara klart att kollektivavtalet är allmänt bindande till karaktären. Detta förutsätter ofta att ett beslut har meddelats om kol-

lektivavtalets allmänt bindande verkan och att beslutet har vunnit laga kraft.

Ett allmänt bindande kollektivavtal ska publiceras genast när det har konstaterats att avtalet är allmänt bindande. Ett beslut måste kunna meddelas och kollektivavtalet publiceras även om det ännu inte finns någon översättning av avtalet att publicera. Det föreslås inte att beslutet om huruvida kollektivavtalet är allmänt bindande eller inte ska skjutas upp tills avtalet har blivit översatt också till det andra nationalspråket. Därför förutsätts det inte heller att nämnden ska publicera kollektivavtalet och en översättning av det samtidigt. Nämnden ska publicera den översättning den låtit göra utan dröjsmål. Innan översättningen publiceras ska den sändas till avtalsparterna för granskning. Under en skälig tid, cirka två månader, ska de anmärkningar som avtalsparterna enhälligt framfört beaktas som sådana i den översättning som ska publiceras.

Det är naturligast att publicera översättningar till svenska av allmänt bindande kollektivavtal i Finlex, där de allmänt bindande kollektivavtalen även publiceras på originalspråket.

Det är bara originalversionen av ett kollektivavtal mellan avtalsparterna som kan användas som rättskälla som sådan. En översättning som publiceras i Finlex vid sidan om det allmänt bindande kollektivavtalet på originalspråket har inte karaktären av kollektivavtal. Om ett kollektivavtal och översättningen av det leder till olika resultat, ska kollektivavtalet på originalspråket iakttas. Det bör således framgå tydligt av översättningen att den inte har utarbetats eller godkänts av avtalsparterna och att bestämmelserna i kollektivavtalet på originalspråket ska iakttas vid tolkningar som eventuellt leder till olika resultat. I tvistemål är det uteslutande arbetsmarknadsdomstolen som ska tolka bestämmelserna i ett kollektivavtal.

Trots att en översättning inte är juridiskt bindande är den till avsevärd hjälp i synnerhet för de arbetsgivare och anställda för vilka språket i avtalet inte är deras modersmål. I

praktiken kan man anta att tolkningen av kollektivavtalen och översättningen av dem endast i sällsynta fall leder till olika resultat.

3 Propositionens ekonomiska konsekvenser

De allmänt bindande kollektivavtalen har i genomsnitt över 90 sidor som ska översättas, och översättningen kan beräknas kosta ca 50 euro per sida. Det är ett avsevärt uppdrag att översätta alla allmänt bindande kollektivavtal, och antalet yrkeskunniga översättare är begränsat. Om de kollektivavtal som ännu inte alls har översatts blir översatta inom tre kalenderår, blir kostnaderna för översättningen av avtalen ca 230 000 euro per år i översättningsarvoden, när tekniska ändringar i anslutning till översättningen samt mervärdesskatten har beaktats. Efter det beräknas översättningsarvodena för nya kollektivavtal och avtal som behöver uppdateras uppgå till ca 100 000 euro per år i genomsnitt.

För närvarande har inga personalresurser anvisats för översättning och publicering. Uppgiften omfattar en eventuell konkurrensutsättning och beredning av upphandlingsbeslut samt bestämmande av vilken del av kollektivavtalsmaterialet som har allmänt bindande verkan. För detta fordras juridisk kompetens.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts av en arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt och som har utrett tillgången till och publiceringen av allmänt bindande kollektivavtal på svenska.

5 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag****om ändring av 1 och 14 § i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) 14 §
 samt
fogas till 1 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Nämndens uppgift

 Nämnden ska se till att allmänt bindande kollektivavtal publiceras på antingen finska eller svenska och i översättning på det andra nationalspråket.

14 §

Publicering av kollektivavtal som fastställts som allmänt bindande

Nämnden ska se till att ett kollektivavtal som genom ett lagakraftvunnet beslut fastställts som allmänt bindande avgiftsfritt finns

tillgängligt för alla på finska och svenska på ett allmänt datanät i en förteckning över allmänt bindande kollektivavtal. På motsvarande sätt ska information finnas tillgänglig för alla om att ytterligare uppgifter om ett allmänt bindande kollektivavtal kan fås på finska och svenska av nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan.

 Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Kollektivavtal som gäller vid denna lags ikraftträdande och som har fastställts som allmänt bindande ska, om de inte har överetts till det andra nationalspråket, översättas inom tre år från lagens ikraftträdande.

2.

Lag**om ändring av 30 § i språklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i språklagen (423/2003) rubriken för 30 § samt
fogas till 30 § ett nytt 4 mom. som följer:

30 §

Lagar och andra bindande normer

skrivs om publiceringsspråket i allmänt bindande kollektivavtal.

Denna lag träder i kraft den 20 .

I lagen om fastställande av kollektivavtals
allmänt bindande verkan (56/2001) före-

I Helsingfors den 14 januari 2011

Republikens President**TARJA HALONEN**

Social- och hälsovårdsminister Juha Rehula

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av 1 och 14 § i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) 14 §
samt
fogas till 1 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Nämndens uppgift

14 §

*Publicering av kollektivavtal som fastställts
som allmänt bindande*

Nämnden skall se till att ett kollektivavtal som genom ett lagakraftvunnet beslut fastställts som allmänt bindande avgiftsfritt finns tillgängligt för alla på ett allmänt datanät i en förteckning över allmänt bindande kollektivavtal. På motsvarande sätt skall information finnas tillgänglig för alla om att ytterligare uppgifter om ett allmänt bindande kollektivavtal kan fås på finska och svenska av nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan.

Föreslagen lydelse

1 §

Nämndens uppgift

Nämnden ska se till att allmänt bindande kollektivavtal publiceras på antingen finska eller svenska och i översättning på det andra nationalspråket.

14 §

*Publicering av kollektivavtal som fastställts
som allmänt bindande*

Nämnden ska se till att ett kollektivavtal som genom ett lagakraftvunnet beslut fastställts som allmänt bindande avgiftsfritt finns tillgängligt för alla på finska och svenska på ett allmänt datanät i en förteckning över allmänt bindande kollektivavtal. På motsvarande sätt ska information finnas tillgänglig för alla om att ytterligare uppgifter om ett allmänt bindande kollektivavtal kan fås på finska och svenska av nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.*

Kollektivavtal som gäller vid denna lags ikraftträdande och som har fastställts som allmänt bindande ska, om de inte har översatts till det andra nationalspråket, översättas inom tre år från lagens ikraftträdande.

2.

Lag**om ändring av 30 § i språklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i språklagen (423/2003) rubriken för 30 § samt
fogas till 30 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

30 §

*Lagar och andra författningar**Föreslagen lydelse*

30 §

Lagar och andra bindande normer

*I lagen om fastställande av kollektivavtals
allmänt bindande verkan (56/2001) före-
skrivs om publiceringsspråket i allmänt
bindande kollektivavtal.*

Denna lag träder i kraft den 20 .
